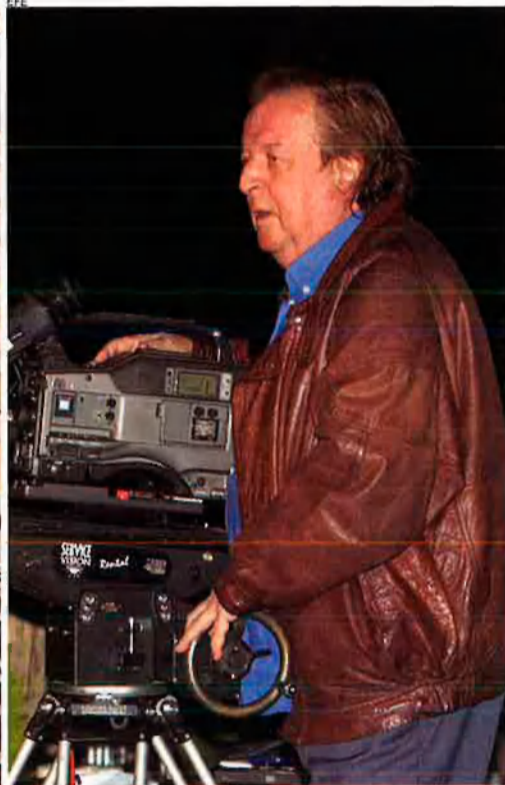

Matilde Salvador.

Toni Roig.

Antoni Ribas.

Comiat a tres figures singulars

Va ser una setmana de dol. Encara no acabàvem un comiat, que ja ens punyia la notícia següent. En pocs dies, el país perdé tres veus singulars, tres fonaments de cultura i compromís: el 30 de setembre, poc després del seu darrer concert amb el grup Al-Mayurqa, ens deixava el músic mallorquí Antoni Roig, incansable defensor de la llengua catalana i de la terra on es parla i difusor, des de la formació actual o des de Música Nostra o Revetlla de Son Ferriol, dels sons d'arrel; dies més tard, el 3 d'octubre, la mort també sorprenia treballant el cineasta Antoni Ribas: el director de *La ciutat cremada* o *Victòria, la gran aventura d'un poble* preparava un film sobre la seva acampada a la plaça de Sant Jaume de Barcelona, que ja no podrà veure acabat; i finalment, el 5 d'octubre, desapareixia la dama castellonenca de la música: Matilde Salvador, pianista i compositora i artista plàstica, i referent de la unió creativa entre cultura i país. Tots tres, volem homenatjar-los des d'aquestes pàgines.

La nostra Matilde Salvador

La mort de la gran compositora castellonenca Matilde Salvador ha donat peu, com era previsible, a una proliferació de comentaris elogiosos, més o menys sincers, sobre la seua obra musical i la seua trajectòria humana. Però, com també era d'esperar, en determinats mitjans i des de determinades institucions, començant per la Generalitat Valenciana, s'ha intentat –inútilment– amagar al màxim la dimensió nacional de Matilde, el seu patriotisme de pedra picada, la fidelitat a la llengua i al país; a un país que, per a Matilde, era clar que transcendia el Sènia i arribava fins a Salses –i al seu Alguer estimat, que duia al cor com la hi duen a ella molts algeresos.

Quan parlem de patriotisme de pedra picada, no parlem per parlar. Matilde, des de l'estima pel seu Castelló, una estima que es feia potser més gran justament perquè no hi vivia –tot i que hi tornava sempre que algú la cridava o quan sentia la necessitat imperiosa de “tocar la terra”–, des d'aquest Castelló, diem, va saber estendre l'amor a tot el país –allò de “la meua terra arriba on arriba la meua llengua”. I era ferma, en la defensa de les seues conviccions nacionals, amb la mateixa fermesa que esgrimia per defensar les seues conviccions artístiques, musicals o femenines. Una anècdota entre mil, que vaig poder sentir dels llavis de Matilde mateix. Fa uns quants anys, li van telefonar de la COPE de València, per tal de fer-li una entrevista, amb motiu de no sé quina estrena o d'algun premi que havia guanyat. Per als lectors que no la tinguen situada, la COPE de València és el sùmmum del sùmmum de l'anticatalanisme militant a la ciutat. Doncs bé, Matilde explicava que “em van advertir que l'entrevista seria en directe. I jo vaig pensar: Sí? Doncs ara veureu?”. Li comencen l'entrevista. El locutor, com era d'esperar, li pregunta en castellà, Matilde, com era també d'esperar, li contesta en valencià i, en un moment de l'entrevista, “li vaig amollar la música o no sé què li vaig dir... dels Països Catalans”. I Matilde somreia, amb aquell somriure que la rejoyenia, recordant la *malifeta*. “Com que era en directe, no ho

van poder tallar. És clar que ja no m'han cridat mai més, però xiquet, el que va davant, va davant”.

Matilde, bel·ligerant en la defensa de la llengua, ho ha estat fins i tot després de morta. Primer va aconseguir que l'alcalde de la ciutat de Castelló, Alberto Fabra, del PP, fera en valencià la seua intervenció en l'acte del sepeli. Alberto Fabra no parla mai en valencià, però Matilde és molta Matilde, fins i tot de cos present. I, l'endemà, el diari *Mediterráneo*, el més llegit de la ciutat, feia també una excepció i duia la informació de portada i les

Com un pont de mar blava

El setembre de l'any 2005, l'Institut d'Estudis Catalans reté homenatge a Matilde Salvador. Reproduïm alguns fragments de la glossa que li dedicà Vicent Pitarch, professor i membre de la Secció Filològica del IEC.

“Envoltats per la solemnitat de l'acte i a l'empara de la nostra institució emblemàtica, fa goig de presentar ací una dona d'aspecte més aviat modest, que sota una figura fràgil protegeix una personalitat colossal. Ella es vanta de passejar pel món la seua casta de castellonenca de soca, una condició que vindica, ací i allà, com a l'expressió personal de la seua catalanitat insubornable. [...]

“Salta als ulls que el tret definitori de la seua activitat professional és el de compositora. Convindria, amb tot, de no menystenir l'altra faceta d'artista plàstica –que se li ha desvetllat en la plenitud de la maduresa–, la de pintora damunt vidre. Mereix així mateix de ser tinguda en compte la seua dedicació a la docència, que va exercir bàsicament al Conservatori Superior de Música, de València.

“Decididament, la música ha estat el fil conductor de la biografia de Matilde Salvador, una concertista de prestigi i sobretot autora d'una obra musical extensa i variada que integra ballets, misses, composicions per a teatre, per a veu i piano, veu i orquestra, veu i guitarra, per a cor mixt, per a cor mixt i orgue... [...]

“Amb tot i això, al capdamunt de l'obra creativa de Matilde Salvador crec que cal situar, si més no per la seua càrrega simbòlica, la triada magistral constituïda per *La Filla del rei Barbut* (òpera en tres actes que fou estrenada al Teatre Principal de Castelló, l'any 1943), *Vinatea* (òpera en tres actes, estrenada al Liceu, el 1974) i el *Betlem de la Pigà* (el popular retaule nadalenc, en dos actes, estrenat al teatre Principal de Castelló, l'any 1980). Mitjançant aquests tres títols insignes, als quals bé podem atribuir la categoria d'obres clàssiques de la música valenciana contemporània, Matilde Salvador ha fet, a més, una contribució incomparable a la fixació de la mitologia castellonenca, que té en el Tombatossals la seua figura senyera. [...]

“La condició de dona universal i profundament nacional, dialogant i culta, oberta i mestra a aplegar veus discordants fa de Matilde Salvador un símbol de l'entesa mútua i de la col·laboració profunda entre els territoris de la nació. [...] Ben mirat, entre les distàncies que sovint allunyen les dues ribes de l'Ebre, [...] així com les que s'interposen entre la catalanitat insular i la peninsular, el nostre personatge hi emergeix com un pont de mar blava.”